

ס' קצז

סעיף א'

מנין שנדה טעונה טבילה (הרי בפסוקים בפרשת הנידה זה לא מוזכר)?

המב"ם – כשטבלה במי מקוה לאחר ימי ספירתה היא טהורה, אבל נדה, זבה ויולדת שלא טבלו במי מקוה הבא על אחת מהן אפילו אחר כמה שנים חייב כרת, כי הכתוב תלה את הטהרה בימים ובטבילה: "ואשה אשר ישכב איש אתה שכבת זרע ורחצו במים וטמאו עד הערב" כבנין אב לכל טמא שבתורה שהוא טמא עד שיטבול.

סמ"ג, תוספות – "שבעת ימים תהיה בנדתה" – בנדתה תהא עד שתבא במים. מכאן לטבילת נדה מהתורה.

הב"ה – לומדים בק"ו מטומאת מגע, שנאמר "והנוגע במשכבה ירחץ במים".

ה"ת – ללמד מכלי מדין, שכתוב שם "אך במי נדה יתחטא", כלומר במים שהנדה טובלת בהם.

הא"ש – מדברי קבלה למדנו: "ביום ההוא יהיה מקור נפתח לבית דוד לחטאת ולנדה" (זכריה יג; א).

מחבר – פסק כרמב"ם שאין הנדה, הזבה והיולדת עולה מטומאתן בלא טבילה ואפילו אחר כמה שנים הבא עליהן חייב כרת, אא"כ טבלו במקוה כראוי שיש בו מ' סאה.

סעיף ב'

תוספות בשם רבנו חננאל, רבנו אליהו, אור זרוע, בה"ג, גאונים, ספר התרומה – הלכה כב"ש וב"ה שטבילה בזמנה מצוה, ולכן צריכה לטבול מיד כשיסתיימו ימי ספירתה בין אם בעלה בעיר ובין אם לא. ואע"פ שכיום אין זה מדין תורה, שהרי מהתורה היא שבעה ימים נדה ללא נקיים, וגם אם היא זבה אולי היא שומרת יום כנגד יום וגם בזבה גדולה שטובלת ביום ונשים שלנו טובלות בלילה, מ"מ כיון שמתקנת חכמים היא צריכה ז' נקיים וטבילה בלילה, נחשבת הטבילה בזמנה והיא מצוה. לפי זה יכולות נשים לטבול בשבת, ביום הכפורים, בתשעה באב ובימי אבל.

הטור הביא ראיה שטבילה בזמנה מצוה מהירושלמי שאמר שאשה שיש לה וסת בעלה מחשב ימי וסתה ובא עליה כי מן הסתם טבלה כשהוא לא היה בעיר כי טבילה בזמנה מצוה.

הב"ח דחה ראיה זו, שאסור לה לעמוד בטומאתה שמא יבוא עליה בעלה, אבל לא בגלל שזו מצוה, אלא שהוא סומך על כך שטבלה. **הט"ז יישב**, שמצוה על האשה באופן כללי להיטהר מטומאתה גם אם בעלה לא בעיר, והוא מחשב ימי וסתה וסומך על זה שהיא טובלת להיטהר מטומאתה כמה שיותר מהר.

ה"ת – הלכה כרבי יוסי בר' יהודה שלא נחלקו ב"ש וב"ה בדבר זה ולכן טבילה בזמנה אינה מצוה, כי כל הנשים שלנו אינן טובלות למוצאי שביעי של יום הראייה הראשון כדן נידה של תורה. לכן אסר ר"ת לטבול בשבת וביה"כ, בתשעה באב ובימי האבל.

מהר"ג – כיום טבילה בזמנה אינה מצוה אפילו לשיטת רבנו חננאל ורבנו אליהו, כי הוסיפו חומרא על חומרתו להתחיל למנות ביום הששי לראיית משום פולטת שכבת זרע. לכן אין לטבול בשבעת ימי אבלות, תשעה באב ויום הכפורים לכו"ע.

אמנם הדגיש הבית יוסף, שאם בעלה בעיר זו מצוה לטבול בזמנה משום פריה ורביה, כי מצינו שיהושע נענש על שביטל את ישראל מפריה ורביה לילה אחת. ואם היא מתאחרת מלטבול כדי לצער את בעלה, עבירה בידה. אך אם אינו בעיר אשה לא טובלת.

מחבר – פסק כר"ת שטבילה בזמנה אינה מצוה, אא"כ בעלה בעיר שאז מצוה לטבול בזמנה משום פריה ורביה שלא יתבטל ממנה. ובס' תקנד סע' ח' פסק שטבילה של מצוה בזמנה מותרת אבל בזמן הזה אין טבילה בזמנה ולכן לא תטבול ביום הכפורים.

לכאורה פסקי המחבר סותרים האם סובר שטבילה בזמנה מצוה. אלא שבס' תקנד כתב שטבילה של מצוה בזמנה מותרת, ולא שמצוה לטבול ולכן לא הכריע בדבר, ולכן אפשר לומר שסובר שטבילה בזמנה אינה מצוה, ולכן אשה שבעלה לא בעיר לא חייבת לטבול בליל טבילתה.

טבילה בליל שבת

מהר"ג – לפי ר"ת שטבילה בזמנה אינה מצוה אסור לטבול בשבת וביום הכפורים. לפי הראשונים שטבילה בזמנה מצוה מותר לטבול בשבת, וכך נוהגות הנשים למעשה שטובלות בשבת.

אגור בשם אביו מהר"ג, לנדא, מהר"ג, מהר"א ווייל – אם היה זמן טבילתה בליל חמישי ונאנסה ולא טבלה, אינה יכולה לטבול בליל שבת, כי נדחה זמן הטבילה. ואפילו אם בעלה בעיר כעת ולא היה בביתו כשהיתה צריכה לטבול בזמנה, אסור. וכן פסק מהר"ל למשל במקרה של אלמנה שנישאת וארע ליל טבילתה בשבת, מכיון שלא יכול לבוא עליה ביאה ראשונה בשבת, כי אין חופה קונה באלמנה, דוחין את טבילתה לליל ב' ואף במוצ"ש לא תטבול.

תהומת הדשן – יולדת שטבלה לאחר שמונים של נקבה או תוך הזמן אלא שהיתה יכולה לטבול קודם לכן והמתנה כי קשה לה עדין, לא יכולה לטבול בשבת, כי היתה יכולה קודם לכן וזה לא בזמנה. ומותר לטבול בשבת רק לאשה שלא היתה יכולה לטבול קודם לכן ובעלה איתה בעיר שאז יש מצות פריה ורביה, או שמחמת איזה אונס לא טבלה וכעת בעלה בעיר, אבל בלא זה אסורה כי טבילה בזמנה אינה מצוה לפי ר"ת.

ג'ית יוסף – תמה על האגור, מהרי"ל, כי כיון שכל הנשים שלנו לא טובלות כמו נידה של תורה בליל שביעי לראייתה, אז ממילא אין חילוק בין נדחה זמן הטבילה ללא נדחה וכמו שכתב המהרי"ק לעיל שאין היום בכלל טבילה בזמנה מצוה. ואע"פ שנפסק לעיל שטבילה בזמנה אינה מצוה, מ"מ יכולה לטבול בשבת, כי טבילה בשבת מותרת משום שנראה כמיקר (ואין זה תיקון כלי) כמבואר בביצה יז. וכך נוהגות כל הנשים.

ז'רבי משה – פרש את כוונת המרדכי שרק בטבילה בזמנה הקלו לומר שנראה שמקר, אבל כשלא בזמנה לא אומרים שנראה כמקר. ולהלכה פסק כמו תרומת הדשן: במקרה שלא היתה יכולה לטבול קודם לכן בגלל חומרת רבי זירא זמנה לטבול בשבת וטובלת, כי כך נוהגים ולא כמרדכי. ואם היתה יכולה לטבול קודם לא לטבול בשבת. ובמקום שנהגו להקל כמו הבית יוסף ולטבול תמיד בשבת, אין להחמיר בזה.

האם חוששים לסחיטת השער: האב"ד, כל בן – לא מבין איך בכלל אפשר לטבול בשבת שהרי יש חשש ודאי לסחיטת השער. **המב"ם** – אין סחיטה בשער.

מחבר (או"ח סי' שכו ס"ח) – פסק ע"פ שיטתו כאן בבית יוסף, שאדם מותר לטבול מטומאתו בשבת. וכתב המ"ב שזה מותר אפילו היה יכול לטבול קודם השבת. אמנם הזכיר את חומרת הרמ"א שתובא להלן).

המ"א

1. פסק שיכולה לטבול בשבת, אם לא יכלה לטבול קודם לכן. וכל זה כשבעלה בעיר שאז יש מצות פריה ורבייה. ואם היתה יכולה לטבול קודם לכן כגון אחר לידה או שלא היה בעלה בעיר ובא בערב שבת, י"א שאסורה לטבול (אגור, מהרי"ל ומהרי"ו) ובמקומות שאין מנהג אין להחמיר כדעת הבית יוסף, וכמו שכתב בדרכי משה.
2. **ג"ח** – פסק להחמיר כדעת האגור, מהרי"ל ומהרי"ו (שהובאו ברמ"א בדעה ראשונה), והחומרה מדינא. ולכן אפילו אם נאנסה ולא יכלה לטבול קודם שבת ובא בעלה בער"ש, בכל זאת לא לטבול בליל שבת. (וטובלת רק כאשר זמן טבילתה הוא ממש ליל שבת ובעלה בעיר)
2. במקומות שנהגו להחמיר (לטבול בשבת רק בזמנה) כמו דעת האגור ומהרי"ו, גם במוצ"ש יש להחמיר לא לטבול שלא להרחיק הטבילה מהחפיפה, זו גם במוצ"ש לא לטבול כי היתה יכולה לטבול קודם לכן ואין מרחיקים את הטבילה מהחפיפה. והסבירו הט"ז והש"ך, שבס' קצט הובאה דעת רש"י שצריכה לחפוף ביום דוקא ולא יכולה לחפוף בשבת, וחפפה בער"ש, ואם לטבול בער"ש החפיפה תהיה רחוקה מהטבילה. ובלילה יכולה לחפוף רק אם חלה טבילתה דוקא במוצ"ש, משא"כ כאן שפשעה והמתינה.
3. ולדעת המחמירים (אגור ומהרי"ל), גם אלמנה אסורה לטבול טבילה ראשונה בליל שבת משום שאסור לבוא עליה בשבת ביאה ראשונה (כי כך קונה אותה). ויש מתירים במוצ"ש (בית יוסף), כי אותה אלמנה לא פשעה כי היתה צריכה לטבול בליל שבת, אלא שלא יכולה.

בהבנת פסיקת הרמ"א נחלקו הט"ז והש"ך:

ט"ז, באור שני בסדרי טהרה – הבין שהדעה המחמירה ברמ"א היא דעת תרומת הדשן שאוסר לטבול בשבת כשדוחה את הטבילה מחמת שלא היה לה כח וכד' (וזו הדוגמא שמובאת כגון "אחר לידה") או דחתה את הטבילה מפני שבעלה לא בעיר. הדעה המקלה שהביא הרמ"א היא דעת הבית יוסף שמתיר לטבול בשבת בכל ענין אפילו פשעה (ומ"מ צריך שבעלה יהיה בעיר כדי שתהיה מצות פריה ורבייה).

הט"ז תמה על הרמ"א מדוע במקום שאין מנהג הקל בזה נגד תרומת הדשן, הרי יש שמחמירים יותר ממנו (אגור, מהרי"ל, מהרי"ו ובי"ח)! ולכן פסק הט"ז כתומת הדשן שהיא דעה ממוצעת בין הב"ח וסיעתו לב"י שמקל לגמרי, שאם יכולה לטבול קודם שבת בלא אונס ופשעה ולא טבלה אסורה לטבול בשבת אפילו אם בא בעלה בער"ש, וכל שלא יכולה לטבול קודם השבת מחמת אונס כמו המקרה של תרומת הדשן, מותרת לטבול בשבת.

מחצית השקל בדעת הש"ך – הדעה המחמירה היא דעת האגור, מהרי"ל ומהרי"ו שאם הטבילה לא בזמנה אפילו מחמת אונס אסור לטבול בשבת. הדעה המקלה מבוססת על תרומת הדשן, שהקל לטבול אם הטבילה נדחתה מחמת אונס, ואומר הרמ"א שאם כך אז מותר גם אפילו אם זה היה מחמת לידה כי אין זו אלא חומרא בעלמא וכדעת הבית יוסף, ואם אין מנהג יש להקל.

סדרי טהרה בדעת הש"ך – הבין שהדעה המחמירה ברמ"א היא דעת מהרי"ו והאגור שאוסרים לטבול בשבת בכל מקרה שלא יכלה לטבול קודם אפילו אונס, כגון שלא בועלים על דם טוהר או שלא היה בעלה בעיר. והדעה המקלה שהרמ"א פוסק כמותה היא דעת תרומת הדשן, ולכן מותרת לטבול בשבת כשדחתה טבילתה מחמת אונס (לידה או שבעלה לא היה בעיר), וכל זה כשלא פשעה (ודחתה טבילתה כי קל לה יותר לטבול בשבת).

להלכה חלק הש"ך על הב"ח כי הלכה שטבילה בזמנה אינה מצוה, ולכן נשים טובלות בשבת אפילו אם פשעה ולא טבלה כדעת הבית יוסף, ולכן כאשר בעלה בעיר טובלת אפילו בשבת ואפילו אם יכלה לטבול קודם, וכן ההלכה, וכ"פ מהר"ם מלובלין. אבל בתולות או אלמנות לא יטבלו בשבת.

ג'תע ג'יהודה – אם היתה צריכה להפסיק בטהרה ביום ה' וישגה ופסקה בטהרה ביום ו' וע"י זה זמן טבילתה הוא בשבת מותרת לטבול.

לבוש שרד – אם היה לה איזושהו אונס ולא יכלה לטבול כגון שהיתה חולה וכד', מותרת לטבול בליל שבת.

סדרי טהרה – פסק להלכה כט"ז ולאסור לטבול בשבת אם דחתה את הטבילה בפשיעה, אבל אם היתה לה סיבה להמתין, יש להתיר במקום שלא נהגו להחמיר.

שבט הלני – הלכה להקל כדעת הש"ך, ורק כשלא טבלה בשאט נפש ורוע לב אין מתירים לטבול בשבת וזה נקרא פשיעה. וכתב שמקובל מרביתו שבדורנו אין למנוע שום אפשרות של טבילה להיטהר לבעלה.

באור המקרה של הרמ"א "אחר הלידה":

ש"ך – מדובר שבאה לטבול אחר לידה ולא עברו עוד ל"ג לזכר וס"ו לנקבה ועוד לא ראתה דם טמא. אבל אם ראתה דם טמא (בימי הטומאה) וזמן טבילתה בליל שבת מותרת לטבול כי זו טבילה בזמנה (גם לדעת מהרי"ו).

דגול מרבבה – חלק על הש"ך והרמ"א, וכתב להתיר בכל מקרה שלא היתה יכולה לטבול קודם ליל שבת אע"פ שהוא רק משום חומרה כגון דם טוהר, שאלי"כ כל טבילת אשה בשבת היא שלא בזמנה בגלל חומרת פולטת שכבת זרע, והגזרה שזה חל גם בלא שימשה וכד' (אא"כ ראתה ממש חמישה ימים דמים). ולכן תמיד מותרת לטבול בשבת גם אם הסיבה שלא יכלה לטבול קודם היא משום חומרה.

לבוש? שהך – הסכים לדעת הדגול מרבבה, וכתב לדעת הש"ך, שאם ראתה כבר בימי הטוהר וטבלה (לא בשבת), ואח"כ ראתה שוב, בזה גם הוא מודה שמוותרת לטבול בשבת, כי אם זה דם טמא, מותרת, ואם זה דם טוהר אין איסור טבילה כלל.

הדין לדעת הש"ך אם טבלה בכל זאת בשבת: גתתה? תשוגה – בשוגג מותרת מיד. במזיד, בשבת מותרת למוצי"ש וביו"ט מותרת מיד אלא שראוי להחמיר גם בזה. ומי"מ מותרת בקרבה ואהבה.

דין טבילה בשבת מספק שמא לא טבלה קודם כראוי

מהר"ם מלובלין – מי שטבלה בליל ששי ואח"כ מצאה שלא טבלה כראוי, כגון שמצאה לכלוך תחת הצפורן מותרת לטבול בליל שבת.

ש"ך – ה"ה אם שכחה ליטול צפורן אחת וטבלה וראתה שאין תחתיה לכלוך, אע"ג שזה שצריכה טבילה שנית זה חומרה בעלמא, מ"מ יכולה לטבול שוב אע"פ שזה בשבת. הש"ך הביא כמה סיבות להתיר: א. מדינא כל טבילה מותרת בשבת ובכח"ג לא נהגו להחמיר. ב. ראב"ן סובר שצפורן מעכבת הטבילה ומדינא צריכה לטבול שוב וזו טבילה של מצות פריה ורביה. ג. כיון שנהגו להצריך טבילה שנית לחומרא, זו גם טבילה של מצוה.

לכן מותרת לטבול ממה נפשך: אם הצפורן מעכבת, אז חייבת בטבילה וזו מצוה, ואם לא מעכבת הרי היא טהורה וטבילת טוהר מותרת בשבת כי לא נקרא מתקן גברא ונראה כמיקר. וה"ה בכל שאר ספקות אם טבלה כראוי או לא שמוותרת לטבול בליל שבת.

דין טבילה במים חמים בשבת

הכחם צנ"ג – אסר לנשים לטבול בליל שבת במים חמים משום גזרת הבלנים כפי שנפסק באו"ח סי' שכו והעוברת וטובלת בליל שבת במים חמים עברה על איסור דרבנן. וגם אסור להן לטבול בערב שבת ביום שהוא יום השביעי של הספירה. לכן תטבלנה בצונן בליל שבת או תדחה הטבילה למוצי"ש. ואם אי אפשר בזה, יטבלו בין השמשות ולא תבאנה לבתיהן עד הלילה ויותר מזה אין להתיר.

דברי יוסף – ניסה ללמד זכות על מנהג ישראל לטבול בחמין בליל שבת, ונשאר בצ"ע.

נודע ביהודה – צריכים לתת את המים החמים בערב שבת בעוד היום גדול וכשתחשך יהיו רק פושרים, ובפושרים מותר לטבול.

ברכי יוסף – טבילה בשבת מותרת אפילו בחמים.

גית הלל – בשבת אסור לטבול אפילו בצונן.

סדר גיהודה – מותר לטבול בחמין בשבת כי חולשא ירדה לעולם ובפרט בימות החורף שהכל חולים אצל צינה, ולכך נוטה גם שבט הלוי.

טהרת הבית – פסק כחכם צבי, שאם המים חמים יטבלו בבין השמשות ולא יותר מזה.

סעיף ג'**זמן טבילת נידה מהתורה**

גמרא – "כל חייבי טבילות טבילתם ביום, נדה ויולדת טבילתם בלילה". (יומא ו.)

גמרא – "אמר רב: נדה בזמנה (בשביעי) אינה טובלת אלא בלילה (כי כתוב "שבעה ימים תהיה בנדתה – כל שבעה), ושלא בזמנה טובלת בין ביום ובין בלילה. רבי יוחנן אמר: בין בזמנה, בין שלא בזמנה אינה טובלת אלא בלילה משום סרך בתה (שתטבול כמו אמה ביום, ולא יודעת שהיא טבלה ביום שלא בזמנה ותבוא לטבול ביום גם בזמנה)... וחזר רב להורות כרבי יוחנן". (נדה סז:)

זמן טבילת הזבה מהתורה

גמרא – "כל חייבי טבילות טבילתם ביום (כולל זב וזבה), נדה ויולדת טבילתם בלילה". (יומא ו.)

הש"ך – זבה טובלת ביום השביעי, כי מיד אחר שבעת הימים צריכה להיות טהורה (אחר מעשה הספירה תטהר), ולכן צריכה לטבול קודם.

גמרא – "הזב והזבה וטמא מת טובלים כדרכם ביום הכפורים". (יומא פח.) ומשמע בגמרא שזה דוקא ביום.

גמרא – "שומרת יום כנגד יום לא תטבול עד הנץ החמה. וכולן שעשו משעלה עמוד השחר כשר". (מגילה כ.)

גמרא – "תנו רבנן: ושיוין בית שמאי ובית הלל בטובלת לילה לזבה שאינה טבילה". (נדה עב.)

האם זבה יכולה לטבול ביום השביעי

גמרא – "אמר להו רב פפא לרבא ואביי: מכדי האידינא כולוהו נשי ספק זבות שוינהו רבנן, ליטבלינהו ביממא דשביעאה! משום דרבי שמעון, דתניא: אחר

תטהר: אחר אחר לכולן, שלא תהא טומאה מפסקת ביניהן. ר' שמעון אומר: אחר תטהר, אחר מעשה תטהר, אבל אמרו חכמים אסור לעשות כן שמא

תבוא לידי ספק (שמא תשמש בו ביום ותראה ונמצא שסותרת כל ימי ספירתה וטבילתה פסולה)". (נידה סז:)

הש"י. תוספות. סמ"ג. רשב"א. ספר התרומה. מדרג: – רבי שמעון אסר לטבול ביום השביעי והלכה כמותו, כי מכיון שאסרו לשמש ביום השביעי שמא תראה ותסתור ספירתה, אסרו חכמים לטבול ביום השביעי, שאם תטבול שמא תשמש ושמא תראה שוב ויתברר למפרע שבעל זבה ותסתור ספירתה. וכתב הב"י, שה"ה זבה קטנה אסור לה לטבול ביום השימור כדי שלא תשמש בו ביום וחשש שמא תראה ביום אח"כ ונמצא שבעל זבה. ואע"פ שזו גזירה לגזירה, החמרנו זבה משום כרת.

ה"י. רמב"ם. רמב"ן: – למדו שרבי שמעון אסר את התשמיש וחכמים התירו אף את התשמיש. והלכה כרבי שמעון ולכן אסרו חכמים לבעול ביום השביעי, אבל לטבול כן מותר. וה"ה זבה קטנה יכולה לטבול ביום השימור.

למעשה אף הם אסרו את הטבילה ביום השביעי, כי אביי ורבא ענו שמכיון שחכמים אסרו לבעול, אנחנו אוסרים אף לטבול. **סו"ה** – בס' קפג פסק כמו הרי"ף והרמב"ם שרק אסורה לשמש בו ביום ובס' שלנו פסק שאסור לה לטבול בו ביום כמו רש"י ותוספות. **הב"י תרץ** שהטור מפרש את הגמרא כרש"י ותוספות ומה שכתב כאן שרק אסור לבעול זה מדין תורה, שאסרה תורה לשמש שמא תראה ויעבור איסור כרת. **ועוד יש לומר** שהטור מפרש כמו הרי"ף והרמב"ם ובאמת יכולה לטבול ביום השביעי, ומה שכתב שלא לטבול זה כי היום כל הנשים הן ספק זבות, **ולכן גם לדעת הרי"ף והרמב"ם משום ספק זיבות נחמיר גם שלא לטבולנה כיום.**

ה"ה. האג"ד – **התירו לטבול לכתחילה ביום השביעי,** כי גזרת סרך בתה שייכת רק כאשר היו בנות ישראל עומדות על דין תורה, אבל כיום כשכולן ספק זבות אין לחוש לסרך בתה וטובלת בשביעי לספירתה אפילו בו ביום ואסורה לשמש עד הערב כי חכמים אסרו את התשמיש. ומה שרבה ענה לרב פפא שאסור ביום השביעי ע"פ רבי שמעון הכוונה לשמש, אבל לטבול מותר ושאלתו היתה בלשון נקיה.

האם זבה לטבול ביום השמיני

גמרא – "אתקין רב אידי ברנש למטבל ביומא דתמניא משום אריותא. רב אחא בר יעקב בפפוניא משום גבלי. רב יהודה בפומבדיתא משום צנה. רבא במחוזא משום אבולאי (שוערי העיר שהיו סוגרים את הדלתות בתחילת הלילה)". (נדה סז:)

תוספות, רא"ש, רמב"ם, ספר התרומה, סמ"ג, ר"ן, רשב"א, רבנו ירוחם – אף ביום השמיני או התשיעי לא תטבול משום סרך יום השביעי (שבתה תחשוב שמוותרת לטבול ביום ויבואו לטבול ביום השביעי), אא"כ יש חשש צינה או מניעה בטבילת הלילה (כגון משום גבליים וכד') כדעת רבא שבזמנו כבר פסטה חומרת רבי זירא.

האב"ה. רבנו שמחה – אין מקום לחשוש כיום משום סרך בתה, כי אפילו אם תטעה בתה ותטבול ביום השביעי עלתה לה טבילה. ומה שאסר רבא לטבול לזבה ביום זה היה במקומו בלבד כשעוד לא התפשטה חומרת רבי זירא.

מתי טובלת?

השב"ם – מחמיר שלא תטבול עד שתחשך. **ומשמע למרדכי ולסמ"ג מרשב"ם** שלא תצא מביתה לטבילה אלא לאחר שתחשך, שמא תחשוב הבת שהיא הקדימה לצאת כי בית הטבילה רחוק ולכן חזרה בלילה, ויש חשש שתתנהג כך גם כשבית הטבילה קרוב והיתה טובלת בעודו יום. **אמנם מדברי הרא"ש** נראה שלא הקפיד רשב"ם על שעת היציאה אלא שהטבילה תהיה לאחר החשיכה.

ה"ת, אגור, רבנו ירוחם – אין צורך להחמיר כ"כ אלא שתטבול סמוך לחשיכה, ותבוא לביתה אחר שחשיכה ואין לחשוש לסרך בתה. **והסיק הבית יוסף,** שיכולה לטבול גם קודם מזמן סמוך לחשיכה, כל עוד שמגיעה לביתה לאחר שחשיכה.

מחנך – פסק כברייתא ביומא וכרבי יוחנן וכרוב הראשונים, שאסורה לטבול ביום השביעי (שמא תשמש ותראה אח"כ וסתרה כל מה שספרה ונמצאת זבה למפרע), וגם אם ממתינה מלטבול עד יום השמיני או התשיעי או יותר מכך אינה יכולה לטבול ביום משום סרך בתה, שבתה תחשוב שמוותרת לטבול ביום ותבוא לטבול כך גם ביום השביעי (ואפילו אין לה בת, לא פלוג בזה).

ב"ח – אסורה אפילו לצאת מביתה כשעדין יום לבית הטבילה. ואם יש אונס גדול כגון שלא תוכל לטבול גם בשמיני וגם בתשיעי, מותרת לטבול בשביעי **אפילו לא סמוך לחשיכה** ותסתיר טבילתה עד הלילה.

ש"ך – משמע שאפילו לטבול סמוך לחשיכה ותבוא לביתה משחשכה ג"כ אסור כדעת רשב"ם. **העולם נוהגים להקל כר"ת לטבול סמוך לחשיכה ולחזור הביתה משחשיכה, אמנם יש להחמיר בזה.** וגם למקלים זה רק ליום השמיני, כי ההתר של ר"ת מתייחס דוקא ליום השמיני ולא על היום השביעי. וכל זה כשחופפת ורוחצת בבית, אבל אם יש בית מרחץ ובית טבילה במקום אחד והולכת קודם וידוע שהולכת כדי לרחוץ ולטבול ובאה לביתה משחשכה מותר אע"פ שזה קרוב לביתה, כי בתה יודעת שהיא הולכת קודם כדי להתרחץ.

פת"ש בשם חכם צבי, סדרי טהרה, חכמת אדם, טהרת ישראל – מתירים לטבול בשביעי **סמוך לחשיכה,** ותחזור לביתה אחר שחשיכה כדעת ר"ת. ויש להתיר זאת כשיש חשש לביטול עונה.

דין טבילה ביום לכלה

המ"א – כמהרי"ל, שכלה הטובלת קודם חופה יכולה לטבול ביום, כי החתן לא בא אצלן עד הלילה, אבל אם טובלת טבילה ראשונה אחר החופה דינן כשאר נשים. ומ"מ זה צריך להיות לאחר הנח החמה, ובדיעבד משעלה עמוד השחר (רעק"א).

ש"ך – כל זה בכלות שלנו שסופרות ז' נקיים חמישה ימים אחר ראייתן ואז יכולות לטבול ביום כפי שפסק בס' קצו, **אבל במקום שהכלות טובלות ז' ימים נקיים מיד אחר ראייתן** או אפילו באלו שמחמירים ונתקלקלה בימי ספירתה שאז לכ"ו"ע פוסקות וסופרת מיד, א"כ אינה יכולה לטבול ביום השביעי כי בזה לא חוששים משום סרך בתה אלא משום שמא תראה ותסתור כל מה שספרה ותהיה ביאת זבה גדולה למפרע.

דגול מרבבה – תמה על הש"ך, הרי בכלה לא מביאים את החתן אצלה עד הלילה, ולא תהיה כלל ביאת זבה למפרע! **וכן תמה עליו גם בשו"ת פנים מאירות**. מ"מ המנחת יעקב לא חלק על הש"ך, אבל בשעת הדחק יש להקל שאם טבלה יצאה י"ח, אבל יעמידו את החופה אחר צאת הכוכבים.

סעיף ד'

גמרא – "אתקין רב אידי בנרש למטבל ביומא דתמניא משום אריותא. רב אחא בר יעקב בפפוניא משום גנבי. רב יהודה בפומבדיתא משום צנה. רבא במחוזא משום אבולאי (שוערי העיר שהיו סוגרים את הדלתות בתחילת הלילה)". (גדה סז:)

אגור – אותן נשים שטובלות ביום צריכות להסתיר את זה שטבלו מבעליהן שלא ישמשו איתן ביום ויעברו על ספק דאורייתא.
בית יוסף – תמה כיצד מדובר שיש ספק דאורייתא כשטובלות ביום שמיני בבוקר?! ולכן פרש שהכוונה שטבלו בדיעבד ביום שביעי. ואם כוונתו שטבלו בשמיני וצריכות להסתיר זאת גזרה שמא תטבול ביום שביעי ואז אכן יהיה ספק של תורה, זו חומרה יתירה.

מחנה – פסק כגמרא שהיכן שארע אונס כגון שמפחדת לטבול מחמת צנה או פחד גנבים וכיו"ב, יכולה לטבול ביום השמיני מבעוד יום, אבל בשביעי לא תטבול מבעו"י על אף האונס.

פתחי תשובה בשם חמודי זניאל – אונס שמותרת בגללו לטבול ביום זה רק כשהאונס הוא לכל הנשים בעיר ולא רק לה.

לחם ושמלה – דחה סברתו והתיר לטבול ביום השמיני מבעוד יום אף באונס פרטי.

סדרי טהרה – אם צריכה להסתיר טבילתה זה נחשב אונס פרטי ודוחה טבילתה לבוקר היום השמיני.

סעיף ה'

הדין כשעברה וטבלה ביום השמיני

השב"א, רבנו ירוחם – לדברי הכל בדיעבד עלתה לה טבילה, כי מותר אפילו לכתחילה משום צינה וכ"ש שבדיעבד מותרת.

הדין כשעברה וטבלה ביום השביעי

ראב"ד בשם שאליותות דרב אחא – לא עלתה לה טבילה.

ראב"ד, רשב"א – כתבו שחומרה זו אינה ברורה, כי זה שלא טובלת ביום השביעי זה משום חששות רחוקים מאוד ולא נחמיר בזה בדיעבד. והרשב"א

כתב שדברי רב אחאי הם בטבילת נידה של תורה, שטובלת בליל שמיני לראייתה, ששם כל עוד שלא הגיע ליל שמיני היא טמאה וטבילתה פסולה, אבל בנשים שלנו שהן רק ספק זבות וצריכות מספק ז' נקיים ודאי עלתה לה טבילה, כי גם לזבה גמורה עלתה טבילה ביום שביעי.

המב"ס, הגה"מ, ראב"ד, רבנו שמחה, המב"נ, רבנו ירוחם – הקלו בדיעבד בטבילת יום שביעי, כי ממה נפשך, אם היא נידה של תורה עברו לה שבעת הימים ואם היא זבה בדין טבלה ביום.

מהר"ס – החמיר והצריך טבילה אחרת בלילה.

מחנה – פסק כרשב"א, שאם עברה וטבלה בשמיני עלתה לה טבילה, וה"ה אם עברה וטבלה בשביעי.

המ"א – כאגור, שמ"מ אף אם טבלה ביום לא תשמש ביום אפילו בשמיני עד הלילה, ותסתיר טבילתה מבעלה עד הלילה, ואפילו אם טבלה קודם באונס (סדרי טהרה).

ג"ח – פסק להחמיר כמהרי"ל והשאליותות שביום ז' לא עלתה לה טבילה וצריכה טבילה שנית בלילה וטוב להחמיר.

ש"ך – טוב להחמיר לטבול שוב היכן שאפשר.

פתחי תשובה – אם הוא יום מעונן ויש ספק אם טבלה ביום השביעי או בליל שמיני, אינה צריכה להחמיר ולטבול שנית.